



Εισαγωγικά

Οι μαθησιακές δυσκολίες απασχολούν ένα σημαντικό ποσοστό μαθητών, γονέων και εκπαιδευτικών. Την τελευταία εικοσαετία, το ενδιαφέρον των εκπαιδευτικών εστιάζεται συχνά στις δυσκολίες μάθησης που αντιμετωπίζουν τα παιδιά σχολικής ηλικίας.

Η αποτελεσματική διδασκαλία των παιδιών με μαθησιακές δυσκολίες προϋποθέτει τη θεωρητική κατάρτιση των εκπαιδευτικών, που αφορά στη φύση των δυσκολιών και στην ανάπτυξη κατάλληλων δεξιοτήτων, με στόχο την προσαρμογή των διδακτικών στόχων στις ιδιαίτερες ανάγκες αυτών των παιδιών. Η μη έγκαιρη αντιμετώπιση των μαθησιακών δυσκολιών ή η έλλειψη κατάλληλων χειρισμών για την αντιμετώπισή τους, έχει σαν αποτέλεσμα τη διαιώνιση του προβλήματος στην εφηβεία και στην υπόλοιπη ζωή τους.

Το διαζύγιο είναι μια επώδυνη διαδικασία, την στιγμή που ήδη χωρίζουν οι γονείς, για ένα παιδί. Σ' αυτόν τον κόσμο, το παιδί καλείται να μπει στη διαδικασία της κοινωνικής του ωρίμανσης, μέσω της ενδυνάμωσης της προσωπικότητάς του. Αν ένα παιδί απ' το σπίτι δεν έχει αποκτήσει τα εφόδια γι' αυτό το άνοιγμα, αν είναι δέσμιος από πολυποίκιλες αναστολές στον οικογενειακό χώρο, τότε θα εκδηλώσει (άμεσα ή έμμεσα) τη δυσφορία του. Κι αυτή η δυσφορία θα εκδηλωθεί σε τρεις βασικούς τομείς: Στη μάθηση, στη συμπεριφορά του και στην ψυχοσωματική του υγεία. Συνήθως, οι μαθησιακές δυσκολίες συνυπάρχουν με συναισθηματικά και κοινωνικά προβλήματα. Οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα παιδιά στην κατανόηση και παραγωγή γραπτού λόγου, στην κατάκτηση της αναγνωστικής δεξιότητας για ορθογραφημένη γραφή, στην κατανόηση μαθηματικών εννοιών, δημιουργούν

γνωστικές ελλείψεις, τις περισσότερες φορές αυξημένο άγχος, μειωμένη αυτοεκτίμηση, έλλειψη κινήτρων και προβλήματα στις κοινωνικές τους σχέσεις.

Η ενημέρωση των εκπαιδευτικών για την έννοια και τη φύση των μαθησιακών δυσκολιών, την έγκαιρη εντόπιση και αναγνώρισή τους και την εκπαιδευτική αξιολόγηση, θα βοηθήσει αυτούς στην κατάρτιση εξατομικευμένων προγραμμάτων παρέμβασης.

1. Τι είναι οι μαθησιακές δυσκολίες

Οι μ.δ. είναι ένας όρος που αναφέρεται σε μια ανομοιογενή ομάδα, οι οποίες εκδηλώνονται με σημαντικές δυσκολίες στην πρόσκτηση και χρήση ικανοτήτων ακρόασης, ομιλίας, ανάγνωσης, γραφής, συλλογισμού ή μαθηματικών ικανοτήτων. Οι διαταραχές αυτές είναι εγγενείς στο άτομο και αποδίδονται σε δυσλειτουργία του κεντρικού νευρικού συστήματος και μπορεί να υπάρχουν σε όλη τη διάρκεια της ζωής. Προβλήματα σε συμπεριφορές αυτοελέγχου, κοινωνικής αντίληψης και κοινωνικής αλληλεπίδρασης μπορεί να συνυπάρχουν με Μαθησιακές δυσκολίες, αλλά δεν συνιστούν από μόνα τους Μαθησιακές Δυσκολίες. Αν και οι μ.δ. μπορεί να εμφανίζονται μαζί με άλλες καταστάσεις μειονεξίας (π.χ. αισθητηριακή βλάβη, νοητική καθυστέρηση, συναισθηματική διαταραχή) ή με εξωτερικές επιδράσεις, όπως οι πολιτισμικές διαφορές, η ανεπαρκής διδασκαλία ή ακατάλληλη διδασκαλία, δεν είναι το άμεσο αποτέλεσμα αυτών των επιδράσεων (Hammill, 1990).

2. Χαρακτηριστικά παιδιών με μ.δ.

Τα χαρακτηριστικά των παιδιών με μ.δ. είναι δυσκολίες:

- α) Δυσκολίες στην οπτική και ακουστική αντίληψη
- β) Δυσκολίες στην επιλεκτική προσοχή
- γ) Δυσκολίες στην ανάπτυξη μεταγνωστικών τεχνικών
- δ) Δυσκολίες στις σχέσεις με τους συνομηλίκους

Οι δυσκολίες στην οπτική και ακουστική αντίληψη αναφέρονται:

- Στην αντίληψη σχέσεων χώρου
- Στην οπτική διάκριση
- Στην οπτική ολοκλήρωση παραστάσεων
- Στην οπτική μνήμη
- Στις οπτικές ακολουθίες

- Στη δυσκολία αντίληψης της σχέσης όλου - μέρους
- Στη φωνολογική συνειδητότητα
- Στην ακουστική διάκριση
- Στην ακουστική μνήμη
- Στις ακουστικές ακολουθίες
- Στην ακουστική σύνθεση

Οι δυσκολίες των μαθητών με μ.δ. εκτείνονται σε όλα τα μέρη της μνημονικής διαδικασίας. Τα προβλήματα εντοπίζονται στην επιλεκτική προσοχή, στη ανάπτυξη μεταγνωστικών δεξιοτήτων, στην αναγνώριση των απαιτήσεων του έργου, στην επιλογή και εφαρμογή στρατηγικών για τη επίλυση προβλημάτων, στην παρακολούθηση και ρύθμιση της απόδοσης, στην αξιολόγηση των αποτελεσμάτων, στην ανάπτυξη εσωτερικών κινήτρων, καθώς και στις σχέσεις με τους συνομηλίκους τους.

3. Είδη δυσκολιών μάθησης

Οι κυριότερες ειδικές μαθησιακές δυσκολίες είναι η δυσαναγνωσία, δυσγραφία, δυσορθογραφία, δυσαριθησία και δυσλεξία.

3.1. Δυσαναγνωσία

Χαρακτηριστικά της δυσαναγνωσίας είναι:

1. Δυσκολίες στην αποκωδικοποίηση (κομπιαστή ανάγνωση)
2. Λάθη (αντικαταστάσεις, παραλήψεις, αντιμεταθέσεις)
3. Αντικαταστάσεις λέξεων

Στο γραπτό λόγο:

- Άσχημος γραφικός χαρακτήρας
- Απλές προτάσεις, παραλήψεις σημείων στίξης,
- Απουσιάζουν συνήθως πρόλογος και επίλογος
- Μικρή έκταση κειμένου
- Πολλά ορθογραφικά λάθη

□ Άσχημη εικόνα γραπτού

Η Δυσγραφία αναφέρεται στις δυσκολίες της γραφής: άσχημος γραφικός χαρακτήρας, δυσκολία κατανόησης του γραπτού λόγου.

3.2. Δυσορθογραφία

- Ελλιπή φωνολογική επεξεργασία
- Δυσκολία τήρησης των γραμματικών κανόνων
- Δυσκολία ανάλυσης μιας λέξης στα συνθετικά της
- Δυσκολία εφαρμογής ορθογραφίας

3.3. Δυσαριθμσία

Δυσαριθμσία είναι η δυσκολία στην εκμάθηση των μαθηματικών εννοιών και δεξιοτήτων παρά την απουσία εμφανούς διαταραχής, όπως κάποιο σύνδρομο ή νοητική καθυστέρηση. Η δυσαριθμσία μπορεί να είναι α) αναπτυξιακή ή εξελικτική ή β) επίκτητη. Η αναπτυξιακή αναφέρεται συνήθως σε μαθητές σχολικής ηλικίας και οι δυσκολίες που παρουσιάζουν είναι δυσανάλογες του νοητικού τους επιπέδου.

3.5 Δυσλεξία

Δυσλεξία σημαίνει εξελικτική δυσκολία στην επεξεργασία του γραπτού λόγου και κατά συνέπεια δυσκολία στην ανάγνωση δυσανάλογα επίμονη προς την ηλικία και το νοητικό δυναμικό του μαθητή και επίσης επίμονη αδυναμία στην εκμάθηση της Ορθογραφίας των λέξεων και στην αυτοματοποίηση της Ορθογραφικής ικανότητας (Μαυρομάτη Δ., 1995)

Δυσλεξία είναι η διαταραχή που παρουσιάζεται σε παιδιά τα οποία παρά τη φοίτησή του σε συνηθισμένες σχολικές τάξεις αποτυχαίνουν να αποκτήσουν τις γνωστικές δεξιότητες, τις γλωσσικές δεξιότητες που σχετίζονται με την ανάγνωση, τη γραφή και την ορθογραφία σε βαθμό ανάλογο με τις διανοητικές τους ικανότητες (Πόρποδας Κ. , 1993).

3.5.1. Αιτιολογικοί παράγοντες της δυσλεξίας

- Οργανικοί (εγκεφαλική δυσλειτουργία)
- Γενετικοί (βλάβες στον εγκεφαλικό φλοιό)
- Περιβαλλοντικοί (επιτείνουν το πρόβλημα)

3.5.2. Μορφές δυσλεξίας

- επίκτητη και

- η ειδική ή εξελικτική.

3.5.3. Χαρακτηριστικά της δυσλεξίας

Δυσκολίες στην ανάγνωση

Αργός ρυθμός ανάγνωσης. Διστακτική και συλλαβική ανάγνωση. Λάθη σε επίπεδο σύγχυσης βασικών αντιστοιχιών ήχων και γραπτών συμβόλων. Λάθη με οπτικές ομοιότητες γραμμάτων Παράλειψη, πρόσθεση, αντικατάσταση, αντιμετάθεση γραμμάτων συλλαβών ή και λέξεων. Ελλιπής κατανόηση του κειμένου Χάσιμο της σειράς του βιβλίου (Καρπαθίου, 1987, Πόρποδας, 1993, Μάρκου, 1996, Μπουρσιέ, 1996, Παντελιάδου, 2000)

Δυσκολίες στη γραφή

Πολλά ορθογραφικά λάθη. Παραλείψεις, προσθέσεις, αντιμεταθέσεις, αντικαταστάσεις γραμμάτων, συλλαβών, λέξεων. Καθρεφτική ανάγνωση. Κακογραφία, ακαταστασία, μουντζούρες στο γραπτό, αδικαιολόγητα κενά, κατάργηση των διαστημάτων, απουσία σημείων στίξης, απουσία κεφαλαίων ή παρεμβολή τους ανάμεσα στα μικρά.

Δυσκολίες στα μαθηματικά

Προβλήματα στην άμεση μνήμη όταν ενασχολούνται με αριθμητικές πράξεις Απώλεια θέσης ή σειράς στην πρόσθεση στηλών με αριθμούς. Μαθαίνουν με δυσκολία την προπαίδεια Δυσκολία με τη διάκριση αριστερού - δεξιού, μπορεί να επηρεάσει την ακρίβεια των υπολογισμών σε αριθμητικές πράξεις (Αγαλιώτης, 2004).

3.5.4. Θεωρητικές προσεγγίσεις της δυσλεξίας

Η ανασκόπησης της βιβλιογραφίας αναδεικνύει πλήθος προσεγγίσεων που σχετίζονται με την αιτιολογία και τον τρόπο αντιμετώπισης. Ενδεικτικά αναφέρονται:

A) Η προσέγγιση του Hinshelwood: Πρωτοπόρος μελετητής της δυσλεξίας. Πίστευε ότι στη δυσλεξία εμπλέκεται ένα έλλειμμα οπτικής μνήμης.

B) Η προσέγγιση του Orton- Gillingham-Stillman: Ο Orton δίνει έμφαση στα οπτικά-ακουστικά και κιναισθητικά ερεθίσματα επίσης δίνει έμφαση στην ανάγνωση και στη φωνολογική απόδοση των οπτικά αναπαριστάμενων λέξεων.

Γ) Η προσέγγιση Fernald: Η Fernald (1943) δίνει ιδιαίτερη έμφαση στο κλίμα της τάξης και στην κιναισθητική μέθοδο

Δ) Η προσέγγιση των Johnson and Myklebust: Μέθοδοι που συστήνονται είναι η συνθετική φωνητική μέθοδος ή η ακουστική ανάλυση και σύνδεση.

E) Μέθοδος φωνητικής με χρήση χρωμάτων: Περιλαμβάνει φωνητική άσκηση με ενδείξεις χρωμάτων (Στασινός, 1999).

4. Σχολική ετοιμότητα

Η σχολική ετοιμότητα αναφέρεται στη φάση προετοιμασίας του παιδιού να αποκτήσει γνώσεις και δεξιότητες και να διαμορφώσει στάσεις, οι οποίες θα βοηθήσουν να προσαρμοσθεί απρόσκοπτα στο σχολικό περιβάλλον και να ανταποκριθεί με επιτυχία στις απαιτήσεις του αναλυτικού προγράμματος.

Αναφέρεται στη α) διανοητική, β) τη συναισθηματική, γ) την κοινωνική και τη γ) σωματική ετοιμότητα (ψυχοκινητικότητα, κινητικές δεξιότητες)

Ειδικότερα, η ετοιμότητα αναφέρεται:

- Στον προφορικό λόγο: Ετοιμότητα στο λόγο σε επίπεδο φωνολογικό: διαφοροποίηση ήχων, παραγωγή φθόγγων, σύνδεση και παραγωγή λέξεων, σε επίπεδο σημασιολογικό: ανάπτυξη και χρήση βασικού λεξιλογίου, σε επίπεδο συντακτικό: σχηματισμός ολοκληρωμένων προτάσεων
- Στην ψυχοκινητικότητα: εκτέλεση αδρών και λεπτών κινήσεων, προσανατολισμός στο χώρο, σωματογνωσία, πλευρίωση
- Στις νοητικές ικανότητες: αντίληψη, μνήμη, προσοχή, συλλογισμός
- Στη συναισθηματική οργάνωση: αυτοεκτίμηση, αποδοχή προβλημάτων, αυτοσυναισθημα, ενδιαφέρον για μάθηση, συνεργασία με τους άλλους

Η σχολική ετοιμότητα διερευνάται με τις λίστες ελέγχου βασικών δεξιοτήτων. Τα φύλλα καταγραφή του προγράμματος βοηθάνε στην καταγραφή των στόχων και την ανάλυσή τους σε επιμέρους βήματα.

5. Διάγνωση μ.δ.

Η διάγνωση των μ.δ. πραγματοποιείται από τα Κέντρα Ψυχικής υγιεινής και από τα ΚΕΔΔΥ. Η αξιολόγηση γίνεται από διεπιστημονική ομάδα: ψυχολόγο, κοινωνική λειτουργό, λογοπεδικό, ειδική παιδαγωγός και παιδοψυχίατρο. Η διεπιστημονική ομάδα συντάσσει αξιολογική έκθεση η οποία αναφέρει τη διάγνωση και προτείνει ανάλογα προγράμματα παρέμβασης. Η παρέμβαση γίνεται από ειδικό παιδαγωγό, ο οποίος καταρτίζει το εξατομικευμένο πρόγραμμα του παιδιού σε συνεργασία με το παιδί, τον εκπαιδευτικό της γενικής τάξης και το γονέα. Η συνεργασία όλων είναι σημαντική και η ψυχολογική στήριξη του παιδιού θα συντελέσει σε καλύτερα αποτελέσματα.

6. Κατάρτιση προγράμματος παρέμβασης μ.δ.

Τα προγράμματα που καταρτίζουν ειδικοί παιδαγωγοί ενδεικτικά περιλαμβάνουν: ασκήσεις κατάτμησης, συγκερασμού με εικόνες, με διάκριση ομοιοκαταληξίας, καλλιέργεια οπτικής και ακουστικής μνήμης, προσανατολισμού χώρου-χρόνου-αλληλουχίας, διδασκαλία γραμμάτων με πολυαισθητηριακές μεθόδους, συλλαβών, απλών (σύμφωνο - φωνήεν), διπλό

Μαθησιακές δυσκολίες: Έννοια, χαρακτηριστικά και αντιμετώπιση

Συντάχθηκε απο τον/την Άννα Ειρήνη

Τετάρτη, 08 Αύγουστος 2012 16:21 - Τελευταία Ενημέρωση Τετάρτη, 08 Αύγουστος 2012 16:33

και τριπλό συμφωνικό σύμπλεγμα. Μέθοδοι διδασκαλίας φωνημική και εικονογραφική.

Οι γονείς, ίσως είναι οι πρώτοι, οι οποίοι αντιλαμβάνονται τις δυσκολίες των παιδιών τους κάνοντας σύγκριση των δεξιοτήτων τους με αυτές των συνομηλίκων ή των αδερφών τους σε ανάλογη ηλικία. Επιπλέον, οι εκπαιδευτικοί της προσχολικής και σχολικής ηλικίας όταν είναι ενημερωμένοι και ευαισθητοποιημένοι σε θέματα μ.δ., μπορεί να συμβάλλουν σημαντικά στην πρώιμη διάγνωση και παρέμβαση και τη ψυχολογική ενδυνάμωση των παιδιών και της οικογένειας.

Ο έγκαιρος εντοπισμός των μ.δ. από γονείς ή εκπαιδευτικούς συντελεί στην έγκαιρη διάγνωση και παρέμβαση και βοηθάει το μαθητή να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του σχολικού προγράμματος. (*)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αγαλιώτης, Ι. (2004). Μαθησιακές δυσκολίες στα Μαθηματικά. Αθήνα:Ελληνικά Γράμματα.

Καρπαθίου, Ε. Χ. (1987). Δυσλεξία η παιδική ασθένεια του αιώνα μας, 2η έκ. Αθήνα: Ίων .

Μάρκου, Σ. (1996) Δυσλεξία, γ' έκ. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα

Μαυρομάτη, Δ. (1995). Η κατάρτιση ενός προγράμματος δυσλεξίας, Αθήνα: έκδοση συγγραφέα

Μπουρσιέ, Α. (1996). Αντιμετώπιση της δυσλεξίας. Αθήνα: Κέδρος.

Παντελιάδου, Σ. (2000). Μαθησιακές δυσκολίες και Εκπαιδευτική Πράξη: Τι και γιατί, Αθήνα:Ελληνικά Γράμματα

Πόρποδας, Κ. (1993).Δυσλεξία, Αθήνα: Μορφωτική.

Στασινός, Δ. (1999).Δυσλεξία και σχολείο, Αθήνα: Gutenberg.

ΠΗΓΗ:

Μαθησιακές δυσκολίες: Έννοια, χαρακτηριστικά και αντιμετώπιση

Συντάχθηκε απο τον/την Άννα Ειρήνη

Τετάρτη, 08 Αύγουστος 2012 16:21 - Τελευταία Ενημέρωση Τετάρτη, 08 Αύγουστος 2012 16:33

(Το άρθρο αυτό της Κας Παπουτσάκη , συντάχθηκε για τον Σύλλογο ΓΟΝ.ΙΣ και δημοσιεύθηκε στις 2010- 9- 6, στον σχετικό Ιστότοπο.)